

שיכולה להציא את מוולל³ ולברר האמת גם תוך התערבות ובחזנה זו מתערב עם כל המסקן ואף על פי כן עומדת לעצמה⁴. והיא המדריגה התחתונה שבבני ישראל. תלמידי המדרשה מעליק לכל האומות. והיו שמתבטאים להעלות נר תמיד⁵. ועל ידי כל מלוא נגלות מבורך בחינה הנ"ל. כמו שהיה אצל מציאת מצרים האירו לכל האומות. והלא שפא אותו הרשע עמלק ימח שמו במהרה היו מתקנים כל הברואים. ועל דרך חז"ל לפרש הפסוק (שמות י"א) והיה כאשר ירחיץ משה ידו בו וכאשר יניח בו וגבר עמלק וקשה אם כן למה יניח ידו והלא אחר כך כתיב (שם י"ג) וידי משה כבדים ואף על פי כן גם מקודם כתיב וכאשר יניח. ובמבילתא איתא⁶ מלמד שהיו ידיו של משה עולים ויורדים ע"ש. ויש לומר על דרך הנ"ל כי יש בבני ישראל ב' הבחינות כמו רצוא ושוב. סתים וגליא. וכן בפרט משה רבנו ע"ה שהוא כללן של בני ישראל נקרא (דברים לג א) איש האלקים חציו איש וחציו אלקים⁷. וכאשר יניח הוא המדריגה שרוצין להעלות העולמות התחתונים. ומצד זה יכולין לתקן גם לשאר האומות. ועל זה עמד אותו הרשע ולא הניח לתקן עצמו בבחינת ירידה הנ"ל. ולכן אין תקומה לעמלק לעולם כמו שנאמר (שמות י"ד) אמחה. ובאמת זה עצמו הגורם שלכל אומה יש איזה אחיזה ותתברר לעתיד לכן גם עתה על ידי אותו החלק טוב שגנוז שם אף יכולין להרע כל כך לבני ישראל. ועמלק אין לו שורש כלל והוא כולו שקר

היפוך הצדיק יסוד עולם. והוא שורש האיבוד וההפסד שנמצא בעולם. לכן כתיב (דברים כ"ג) וכן אשר קרהו. שהינו רק במקרה ועראי. לכן הוא היפוך השבת שהוא המנוחה והעלאת כל דבר לשורשו. והוא אף לו שורש רק ברפידים כשיש קצת פירוד מן השורש או הוא בא למלחמה¹⁰. ולכן בשבת קודש שבאין לדביקות השורש יש לזכור למחות אותו בדכתיב¹¹ והיה בחינתו ולעתיד יום שכולו שבת שיהיה מבורך דביקות כל דבר בשורשו או ימחה שמו מכל זבל. ואיתא בגמרא דשבת¹² אלו שמרו בני ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהם אומה ולשון דכתיב (שמות ט"ו כו) יצאו ללקוט וכתיב אחר כך (שם ט"ז ח) ויבוא עמלק. ולכן בודאי באחרית הימים שנוכה לבחינת שבת בשלימות כמו שהיה בשבת ראשונה יתמחה שמו. ועל זה אמרו¹³ אלו משמרים בני ישראל שבת אחת מיד נגאלין. ולכן קבעו יום טוב של פורים ביום המנוחה¹³. וכן כתוב (אסתר ט טו) ונוח מאויביהם. ואחר כך כתיב (שם) והרוג בשונאייהם בדכתיב (דברים כ"ה י"ט) בהנחתו:

[תרמ"ו]

המשך פרשת זכור אחר שקלים. דהנה המצוה לזכור איבת עמלק שעיקר מחיית עמלק ימ"ש תליא בשנאת בני ישראל עליו. וכשיהיה השנאה בשלימות יתמחה לגמרי. וזה היה החטא בשאול המלך. וחלילה שיעבור בזדון על דבר השם יתברך. רק כי לא היה להם

⁹ "ויספר העם לורש אשתו ולכל אהביו את כל אשר קרהו" (אסתר ו' יג).
¹⁰ "אין דפידים" אלא רפין ידים. לפי שרפו ישראל ידיהם מדברי תורה, לכך בא שונא עליהם. לפי שאין השונא בא אלא על רפיון ידים מן התורה (מבילתא בשלת, עמלק א).
¹¹ "והיה בהנחת ה' אלקיך לך מכל אויבך מסביב... חמחה את זכר עמלקי" (דברים כ"ה י"ט).
¹² שבת ק"ח ע"ב.
¹³ "לקים עליהם להיות עשים את יום ארבעה-עשר לחדש אדר ואת יום חמשה-עשר בו... כימים אשר נזר בהם ויחזיקים מאויביהם" (אסתר ט, בא-כב).

¹ מצי ירמיה ט"ו י"ט.
² "יה דאת ירמיה למשול אבותיו ביות? אלא כל המשקין מתערבין זה בזה. והשמן אינו מתערב אלא עומד - כך יצא אדם מנשרבים עם העובדי-בוכבים" (שמרד לו, א).
³ "לפי שראו אבותינו זית רענן, שהם מאירים לכל באי עולם" (אבן עזרא חזקוני למושה ויקחו אליך שמן זית וך' - להנחתה נר קמיד' (שם)).
⁴ מבילתא בשלת, עמלק א.
⁵ "היה ז' ט ע"א - ע"ש ילקי"ש ח"א תתעה.
⁶ דברי י"א, ה.

האבות והחטאים לגמרי היה ב' אותיות השנאה שתמיד השנאה גדא י' משום תלמידי תורה

האכזריות כראוי לאותו רשע כמו שנאמר¹ ויחמול. וממילא לא היה בכחם לאבדו לגמרי. ויתכן עוד לומר כי שאול בעצמו היה בו השנאה בשלימות. שהקב"ה צוה אותו לאבדו. אך העם לא היו בתכלית השנאה. וענינות שהיה בשאול גרם לו. שחשב מאחר שאין בני ישראל בתכלית השנאה. לא עלה על דעתו ששנאה שלו כדאי על הכלל. ועל זה הוכיחו שמואל (שמואל א טו. ה) אם קטן אתה בעיניך ב'. וקיום מצוה זו לשנוא אותו בתכלית השנאה תליא ברוב אהבה ודביקות בני ישראל בעבודת הכורא יתברך. כי כפי רוב התלהבות לסטרא דקדושה. כן שונאים לסטרא אחרא. ולכן אחר גדבות בני ישראל למקדש ומתעורר אהבת בני ישראל להקב"ה. אז בכחם לזכור איבת עמלק הרשע אשר הוא מעכב שלימות שמו יתברך ושלימות הכסא. כמאמר חז"ל² נשבע הקב"ה שאין שמו שלם עד שימחה שם עמלק. ולכן (שמות י. טו) מלחמה כו' מדור דור. פירוש שבכל דור יש הארות מיוחדים שהיו ראוי להתגלות לולי רשעת עמלק שמעכב הכל. וכל עובד ה' אשר חסר לו אותן ההארות. בוודאי נעשה לו שונא בתכלית:

אִתָּא כמדורש תנחומא תצא³ בשבת זכור ובעמלק זכור משל לבעל הבית שמזכיר אוחבו על שולחן מלא וכשמסלק התמחוי מזכיר שונאו ע"ש בלשוננו. ולבאר הענין אשר קבעו חז"ל זכירה זו בשבת. ויתכן שהוא תיקון על אשר גרם ביאת

עמלק היה על ידי חילול השבת. כמו שכתבו חז"ל⁴ אילו שמרו בני ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהם אומה דכתיב (שמות טו. כ) יצאו ללקוט כו' ויבוא עמלק (שם י. ח). אם כן על ידי השבת יכולין לתקן ולזכות למחוח שמו של עמלק. והענין הוא דכתיב (שמות י. יא) כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל. דכתיב (בראשית כו. כב) הקול קול יעקב והידים ידי עשו. פירוש ידים הוא אחיות הדבר כמו⁵ ידות הכלים. והפנימיות והנשמה היא העיקר. והחיצוניות והגוף הוא רק יד ומקום אין לקבל הפנימיות בעולם הטבע. וכן הוא בכלל דבריאה. הפנימיות ונשמה מיוחד לבני ישראל כמו שכתוב קול יעקב. רק במלבוש הגוף יש לעשו ועמלק אחיזה. וכשבני ישראל מתקנים מעשיהם וזוכין להארה הנשמה כמו בשבת קודש שיווד נשמה יתירה ויש עליה להגוף. זה נקרא ידים משה ידו. וחז"ל כתבו⁶ ובי ידי של משה כו' רק בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין לבם לאביהם שבשמים. וכתיב בזמן. שיש זמנים מיוחדים שמתעלין גופות בני ישראל. ולכן כתיב ידים לשון עתיד. שכן הוא תמיד כשמתעלין לשודרשם וגבר ישראל. וזה הרמז שכתוב במדרש. שבשבת קודש שהוא על שולחן מלא וזוכין בני ישראל לנשמה יתירה ומתעלה הגוף. נמצא אין לעמלק במה לתפוס. ואז זוכרין אותו על שולחן ריקה. ויש עוד להאריך בענין הקדמת נעשה לנשמע שבשבת קודש מחזיר משה רבנו ע"ה לישראל זה הזכות⁷ ונקרא ידים ידו ויבואר אי"ה במקום אחר מזה⁸:

1 ולכבודו במאבל וכמשתה ובכסות נקיה; ובעמלק כתיב: זכור את אשר עשה לך עמלק - על מה אתה זוכרה על שולחן ריקה (תנחומא כי תצא, ז).
 2 שבת קיח ע"ב.
 3 מקואות פיי מ"א.
 4 ר"ה פיג מ"ח.
 5 שער הכוונות ענין מזמור שיר ליום השבת. ר"ה ז'הנה בכל ע"ש עמוד מטו; וע"ע שבת פח ע"א.
 6 זכור הרמז ר"ה מ"ה שקבעו.

שורש
בתיב
זכור
השבת
ירשה
זקנת
מחיה
שירש
יהיה
זיהיה
זמחה
אלו
זלטה
יצאו
זלק
זנית
זינה
זרים
זכן
זכן
זכר
זרים

זנה
זלק
זאה
זאה
זכא
זעל
זים

ז